

Івженко І.Б.

Національна академія державного управління при Президентові України

ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СИСТЕМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ВОЛОНТЕРСЬКИМИ РУХАМИ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

У статті розглядається специфіка формування ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування з волонтерськими рухами у світлі Закону України «Про волонтерську діяльність», у контексті реалізації соціальної роботи на рівні територіальної громади. Доведено, що більшість волонтерських угруповань виникає стихійно, як реакція на процеси в соціальному середовищі і не обмежена замовленням різних громадських організацій, які виконують певні соціальні функції, зазначені статутом про діяльність. Запропоновано поняття волонтерської групи, сформованої за дифузійним принципом із колегіальною функцією, яка є проміжною ланкою налагодження комунікацій з органами влади з метою спільного обговорення та прийняття рішень щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення. Виявлено, що в діяльності волонтерських груп, сформованих за дифузійним принципом із колегіальною функцією, спрацьовує ефект синергії, наслідком якого є поява якісно нових джерел розвитку, підвищення ефективності діяльності місцевих органів влади, в результаті поєднання окремих частин, елементів, факторів в єдину систему за рахунок так званого системного ефекту (емерджентності).

Ключові слова: система місцевого самоврядування, волонтерський рух, взаємодія, соціальна робота, ефективність органів публічного управління.

Постановка проблеми: Сучасні трансформаційні перетворення в Україні значною мірою залежать від демократизації публічного управління, оскільки гармонійність і збалансованість територіальних громад, залучення населення до вирішення пріоритетних питань місцевого значення є однією з важливих передумов стабільного розвитку країни та суспільства в цілому. Відсутність ефективної моделі взаємодії між місцевою владою та громадянським сектором призводить до стримування демократичних процесів у суспільстві, не сприяє соціально-економічному розвитку, розв'язанню певних соціальних проблем.

Процеси, які відбуваються в соціальній сфері сучасного українського суспільства, виносять на порядок денний питання модернізації публічного управління, тому виникає потреба у формуванні ефективної моделі взаємодії системи органів місцевого самоврядування з волонтерськими рухами в процесі реалізації соціальної роботи, оскільки досвід демократичних держав показує, що розвиток громадянського суспільства за системної державної підтримки дає змогу залучати додаткові людські, організаційні, фінансові та технічні

ресурси для надання соціальних та інших суспільно значущих послуг, сприяти процесу децентралізації державного управління і підвищенню його якості, а також скоротити державні видатки і запобігти корупційним ризикам [13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До аналізу сучасного стану дослідження демократизації системи місцевого самоврядування в контексті розвитку громадського суспільства, волонтерства зокрема, долучалися чимало вчених. Так, Безпалько О.В. [2], Буасьє П. [3], Заверико Н.В. [9], Іванова А.С. [12], Пермяков Ю.І. [19], Полехіна Л.В. [20] досліджували феномен розвитку зарубіжного та вітчизняного волонтерства, його можливості та переваги. Описом змісту, напрямів та форм волонтерської діяльності в суспільстві займалися Вайнола Р.Х. [4], Голованова Т.П. [6], Друженко Т. [7], Решетников О.В. [23], Ходорчук А.Я. [25], Холостова Е.І. [26]. Аналізували правові основи діяльності волонтерства в Україні Шиндаулетова С.С. [28]. Однак вищезазначеними науковцями проблеми взаємодії волонтерських рухів з органами місцевого самоврядування в процесі реалізації соціальної роботи розглянуті

фрагментарно, що доводить значущість вказаної теми даного дослідження та постановку мети.

Метою статті є обґрунтування підходів щодо формування ефективної взаємодії системи органів місцевого самоврядування та волонтерських рухів у процесі реалізації соціальної роботи.

Завданнями даного дослідження є:

1) узагальнення поняття «соціальної роботи»;
2) аналіз чинного законодавства про здійснення волонтерської діяльності щодо розширення можливостей формування взаємодії системи органів місцевого самоврядування з волонтерськими рухами в контексті соціальної роботи

3) обґрунтування процесів налагодження комунікації органів місцевої влади та ініціаторів волонтерських груп із метою спільного обговорення та прийняття рішень щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах головним вектором суспільного розвитку країни є соціальна сфера. Україна, відповідно до ст. 1 Конституції України, є демократичною, соціальною, правовою державою і проголошує вищою цінністю соціальну справедливість. Соціальна держава – це форма організації суспільства, яка здатна забезпечити соціальний прогрес, а серед її головних пріоритетів виступають соціальний захист населення, попередження соціально-економічних конфліктів, дотримання соціальних стандартів та принципів гідного життя для населення територіальних громад.

Так, глобальна тенденція до децентралізації, регіоналізації і муніципалізації соціальної політики знайшла своє відображення і в розвитку місцевого самоврядування. В Україні роль органів місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем значно зросла, що обумовлено цілою низкою факторів. По-перше, масштаби країни визначають необхідність адаптації соціального захисту до різноманітності місцевих умов. По-друге, власне у віданні органів місцевого самоврядування містяться питання утримання і розвитку соціальної сфери, до яких у тому ж числі відносять організацію, утримання і розвиток установ освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення; соціальну підтримку і сприяння зайнятості населення.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства соціальна робота є тим інструментом, завдяки якому відбувається впровадження соціальної політики, тому значення цього виду діяльності полягає не лише в окресленні та вирішенні соціальних проблем населення, але й у можли-

вості побудови України як соціальної та як держави загального добробуту.

З одного боку, держава повинна створювати умови для спроможності населення власними силами вирішувати більшість соціальних проблем. З іншого, необхідно надавати певну допомогу громадянам та їх родинам, якщо вони не можуть власними силами з різних причин (хвороби, інвалідності, похилого віку тощо) підтримувати необхідний мінімальний життєвий рівень. Важливо зазначити, що головною метою соціальної роботи є збільшення ступеня самостійності індивідуумів, формування в них навичок і умінь самостійно будувати власне життя і вирішувати проблеми, які виникають. Сутність її, насамперед, визначається сприянням в організації самопомоги, виявленням громадських ініціатив, розвитком власних ресурсів, що природно притаманні індивіду або групі людей.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що одним із завдань соціальної роботи є сприяння нормалізації життєдіяльності людини, задоволення та гармонізації її соціальних потреб, узгодження потреб особи і суспільства. Враховуючи сьогоднішню неспроможність чинної системи соціального захисту достатньою мірою задовольняти потреби вразливих категорій населення, активізується значна кількість людей, яка на волонтерських засадах залучається до діяльності суб'єктів соціальної роботи. Так, вітчизняний науковець Т.Л. Лях у сфері волонтерства зазначає, що «без добровольців бракує енергії для будівництва суспільства, не вистачає сил і часу на людей, які потребують допомоги, недостатньо творчого потенціалу для розв'язання соціальних проблем» [18].

У статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» зазначено, що волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги [11]. У зазначеному Законі України окреслений правовий статус волонтерів та діяльність волонтерських організацій, де відповідно до статті 7 волонтери надають волонтерську допомогу на базі організації чи установи, що залучає до своєї діяльності волонтерів, на підставі договору про провадження волонтерської діяльності, укладеного з такою організацією чи установою, або без такого договору, а також волонтери можуть надавати волонтерську допомогу індивідуально, при цьому вони зобов'язані повідомляти отримувачів волонтерської допомоги про те, що вони не

співпрацюють з організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів. Таким чином, розвиток волонтерського руху в Україні має три законодавчо закріплені форми:

- 1) на базі громадських організацій;
- 2) на базі неприбуткових державних організацій, установ;
- 3) за індивідуальною ініціативою громадян, які не є членами громадських організацій.

Механізм залучення добровольців до волонтерської діяльності на базі громадських організацій та неприбуткових державних установ означений у Законі України «Про волонтерську діяльність», а саме вказано, що волонтери надають волонтерську допомогу на базі організації чи установи, що залучає до своєї діяльності волонтерів, на підставі договору про провадження волонтерської діяльності, укладеного з такою організацією чи установою, або без такого договору. Особливої уваги в контексті нашого дослідження заслуговує третій варіант здійснення волонтерської діяльності, коли фізичні особи займаються волонтерством самостійно без механізму взаємодії з державними неприбутковими установами та громадськими організаціями. Як переконує досвід активізації волонтерського руху в Україні, а саме на фоні подій 2014 року, більшість волонтерських угруповань виникає стихійно, як реакція на процеси в соціальному середовищі територіальної громади і не обмежена замовленням різних громадських організацій, які виконують певні соціальні функції, зазначені статутом про діяльність. Так, виникнення та функціонування громадських ініціатив, ідея соціального служіння, надання безоплатної допомоги тим, хто її потребує, зокрема надання допомоги постраждалим в результаті стихійних лих, екологічних, промислових, гуманітарних катастроф, соціальних, національних, релігійних конфліктів і протистоянь має практичне підтвердження в подіях, пов'язаних із Революцією Гідності та подальших подіях в Україні, коли внаслідок цілої низки чинників, передусім зовнішньої агресії Російської Федерації проти України, проявилася кричуща неготовність державних структур ефективно реагувати на виклики та діяти в екстремальних умовах суспільного конфлікту, територіальної анексії та окупації частини української території. За такого перебігу подій вітчизняне громадянське суспільство продемонструвало вражаючу здатність до консолідації і мобілізації, взявши на себе вирішення найбільш гострих та невідкладних проблем, з якими українська спільнота не стикалася від часів здобуття державної

Таблиця 1

Займався волонтерством самостійно	67%
Освітній заклад	5%
Релігійний заклад	3%
Товариство Червоного Хреста	2%
Сільська рада	2%
Інше	16%
Не пам'ятаю	11%

незалежності 1991 р.: різнопланова допомога біженцям з окупованих територій, матеріально-технічне забезпечення військових, збір коштів та продовольства, закупівля медичного обладнання та медикаментів для поранених тощо.

Безумовно, гнучкі форми волонтерської діяльності на практиці виявилися найбільш продуктивними, адже обхід бюрократичних процедур за екстраординарних обставин призводить до економії часу та рятує людські життя. За соціально-економічної та політичної нестабільності маємо також відзначити всебічну підтримку добровольчої активності українських громадян, закріплення цієї тенденції як невід'ємної складової частини суспільного буття.

Підкреслюючи важливість дослідження процесів організації та реалізації волонтерської допомоги саме на самостійних засадах, поза межами громадських організацій та державних установ, наведено в таблиці 1.2. дані Загальнонаціонального дослідження «Волонтерство в Україні», проведеного Представництвом Організації Об'єднаних Націй та Програмою «Волонтери ООН» в 2014 році в Україні [22] (табл. 1).

Таким чином, найбільш численною групою волонтерів є частка населення, яка займається волонтерською діяльністю самостійно, – 67%, що доводить важливість вибірки дослідження в контексті даного дослідження.

Не можна заперечувати той факт, що грамотно організована група волонтерів є результативнішою, яка забезпечить не тільки якість послуг, які надають волонтери, але й створює комфортні та безпечні умови для роботи, формує культуру волонтерської діяльності, популяризує волонтерський рух. В. Андрієнко, Н. Ануфрієва, В. Крисько, Т. Шибутані характеризують малу групу як невелику за чисельністю спільноту, члени якої об'єднані певною діяльністю, перебувають у безпосередній особистісній взаємодії, що є основою для виникнення емоційних стосунків, групових норм та процесів. Переважно найбільш значимі в житті людини соціальні групи – це малі групи, як стверджують зазначені науковці, вони класифікуються за різними критеріями:

1) за характером контактів між людьми – первинні та вторинні;

2) за тривалістю існування – стаціонарні та тимчасові;

3) за ступенем розвитку – дифузійні (нестійкі) та стійкі;

4) за специфікою організації – формальні та неформальні [27].

Зрозуміло, що сама людська природа спонукає будь-яку групу людей утворити певну внутрішню структуру. Так, за рівнем розвитку внутрішньої структури розрізняються такі групи: дифузні, асоціації; корпорації; колективи. В американській соціальній психології незалежно від наукової школи, під дифузною (від лат. *diffusio* — розлиття) розуміють групу людей які є випадково об'єднаними на короткий проміжок часу.

Асоціація – це більш складне утворення. Це група, в якій відсутня діяльність, яка її об'єднує, організація та управління. Ціннісні орієнтації членів асоціації проявляються в умовах групового спілкування. У залежності від соціальної спрямованості, домінуючих ціннісних орієнтацій асоціації розділяють на просоціальні та асоціальні. Асоціальні асоціації можуть переростати в корпорації.

Корпорація (лат. *corporatio* – об'єднання) – організована група, що характеризується замкнутістю структури, максимальною централізацією та авторитарністю керівництва. Як правило, корпорації протиставляють себе суспільству в цілому і окремим соціальним групам зокрема на ґрунті захисту власних інтересів.

Найвища форма розвитку групи – колектив. Колектив (від лат. *collectivifous* – збірний) - це група людей, що об'єднані загальною метою і які досягли високого рівня розвитку в ході соціально-значущої діяльності. Для колективу є притаманним високий рівень згуртованості його членів, колективістське самовизначення, високий рівень авторитетності членів цієї групи одне для одного, спільні інтереси, ціннісні орієнтації, установки та норми поведінки [5].

Такий поділ цілком прийнятний і щодо класифікації волонтерських груп. Нашої уваги, в контексті дослідження, привертають саме дифузійні групи, які знайшли визначення як нестійкі, випадково об'єднані на короткий проміжок часу, що характеризує об'єднання жителів територіальної громади, які самостійно здійснюють волонтерську діяльність (поза межами організацій). Відповідно до методології теорії систем, термін «дифузія» (в перекладі з лат. – розповсюдження, розтікання) – це процес проникнення однієї сис-

теми в іншу, а також процес розповсюдження інновацій всередині соціальних систем [24]. Завдяки отримуваним (придбаним) властивостям та новим якостям дифузійна волонтерська група здобуває резерви, здатні забезпечити їй функціонування як самоорганізованого організму, спроможного до саморегулювання, де люди, які, з одного боку, через об'єктивну складову таких відносин є аргіогі її учасниками, з іншого – через суб'єктивну складову, а саме в процесі вільного спілкування, обміну думками, ідеями, що посилюють соціальні зв'язки між різними суб'єктами, можуть самі впливати на процеси кооперації, очолювати такі зміни й формувати на основі їх «автономні організації». Зазначені форми взаємодії, комунікації людей, за словами В. Карлової, є механізмами самоорганізації системи та свідчать «про наявність у системі внутрішніх управляючих центрів, які мають свою мету і цілі» [14]. Так, метою волонтерського руху є забезпечення можливості досягнення соціально прийняттого рівня життя тих груп населення, які під впливом різних соціальних ризиків не можуть самостійно реалізувати загально визнані соціальні права [26]. Саме через оперативність реагування на нові соціальні реалії шляхом самоорганізації, спроможність надання ефективних відповідей на виклики часу, здатність до вирішення надзвичайно складних проблем, пов'язаних із підтримкою незахищених категорій населення, волонтерський рух виступає необхідним системним процесом, який допомагає тримати рівновагу в системі місцевого самоврядування в навколишньому турбулентному середовищі і таким чином виступає прикладом самоорганізованого соціального середовища.

Так, вітчизняний науковець В.С. Куйбіда зазначає, що самоорганізоване соціальне середовище (яким виступає волонтерський рух – *I.I.*) слід розглядати не як інертний об'єкт, що змінюється під впливом зовнішніх факторів, а як об'єкт здатний до самоорганізації, що проявляє при цьому свою «волю», тобто самоорганізація проявляється самовільно як невід'ємна властивість будь-якого соціального середовища [16]. Безумовно, формування ефективної моделі взаємодії відкритої динамічної системи, якою вступає система органів місцевого самоврядування із самоорганізованим середовищем потребує внутрішнього та зовнішнього координування, яке здійснюється шляхом прийняття відповідних рішень. В.Г. Афанасьєв писав: «Середовище має велике значення для функціонування цілісної системи... необхідно враховувати залежність властивостей системи як від

внутрішніх факторів – складу та структури, так і від процесів, що відбуваються в умовах, які її оточують. Оточуючі умови – це необхідний фон, на якому і при участі якого розвертається функціонування цілого» [1]. Розвиток демократичних принципів у системі публічного управління відкрив широкі можливості жителям територіальних громад долучатися до важливих соціальних питань, рішення яких приймається колегіально, шляхом обговорення, детального аналізу та оцінки, а також колективного напрацювання можливих варіантів виходу із проблеми, з урахуванням при цьому значної кількості думок осіб, які залучені до процесу прийняття колективного рішення. Так, В.С. Колтун зазначає, що збільшення кількості варіантів певної ентропійної кризової ситуації, зростання кількісних показників «бачень» виходу із неї призведе до переходу наступний якісний стан системи [10].

Українські дослідники поняття «колегіальність» розглядають як у вузькому, так і в широкому розумінні цієї категорії. У вузькому розумінні колегіальність означає вироблення і прийняття управлінського рішення групою осіб або груповим методом. У широкому – участь певних груп людей, колективів в одній із форм управлінської діяльності, найчастіше в дорадчій або в дорадчо-інформаційній [17]. Колегіальність як соціально-психологічне явище – це групове (колективне) обговорення проблеми із метою вироблення єдиного рішення, оцінок, установок, єдиного способу дій. Колегіальність в прийнятті рішення являє собою групове обговорення проблеми, висловлення кількох думок, аргументація позитивних та негативних наслідків прийнятого рішення, що, безумовно, ефективніше, ніж індивідуальне рішення, яке приймається практично без обговорення і часто ґрунтується на інтуїції та знаннях керівника. При цьому слід зазначити, що 1+n завжди більше, ніж один, навіть коли ця одиниця надзвичайна людина за своїми характеристиками. На заміну монологової чи діалогової роботи особистості при прийнятті рішення в групі наявна полідіалогова форма вироблення рішення [17]. Таким чином, колегіальність – це форма обговорення і прийняття рішень групою осіб з урахуванням загальної думки тих, хто брав участь в обговоренні [8].

У діяльності волонтерських груп за дифузійним принципом з колегіальною функцією, працює ефект синергії (грец. *synergos* – той, що діє разом), наслідком якого є поява «якісно нових джерел розвитку, підвищення ефективності діяль-

ності в результаті поєднання окремих частин, елементів, факторів в єдину систему за рахунок так званого системного ефекту (емерджентності)». Тобто сама синергія має місце тільки за умови об'єднання, взаємодії, співробітництва, кооперування [15]. Таким чином, з огляду на найбільш діяльнісний характер взаємодії органів місцевого самоврядування та волонтерських рухів у процесі реалізації соціальної роботи ключовим інструментом визначено волонтерську групу за дифузійним принципом з колегіальною функцією, яка стане проміжною ланкою налагодження комунікацій з органами влади та ініціаторами волонтерської групи з метою спільного обговорення та прийняття рішень щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення.

Висновки та перспективи подальших розвідок: На підставі проведеного дослідження зроблено висновки.

1. Узагальнено визначення соціальної роботи як інструмента, завдяки якому відбувається впровадження соціальної політики, значення якого полягає не лише в окресленні та вирішенні соціальних проблем населення, але й у можливості побудови України як соціальної та як держави загального добробуту, шляхом активізації потенціалу громадянського суспільства та налагодженню дієвої взаємодії системи органів місцевого самоврядування з волонтерськими рухами.

2. Аналіз основоположного Закону України «Про волонтерську діяльність» довів, що існує три форми реалізації волонтерської допомоги: 1) на базі громадських організацій 2) на базі неприбуткових державних організацій, установ; 3) за індивідуальною ініціативою громадян, які не є членами громадських організацій. Доведено, що найбільш численною групою волонтерів, яка залучена до реалізації соціальної роботи, є частка населення, яка займається волонтерською діяльністю самостійно і не обмежена замовленням різних громадських організацій, які виконують певні соціальні функції, зазначені статутом про діяльність.

4. Обґрунтовано, що в процесі взаємодії системи органів місцевого самоврядування з волонтерськими рухами в процесі реалізації соціальної роботи волонтерська група за дифузійним принципом з колегіальною функцією є проміжною ланкою налагодження комунікацій з органами влади та ініціаторами жителів територіальної громади, з метою спільного обговорення та прийняття рішень щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення.

Отже, посилення ряду суспільних процесів, які відбуваються на даний час в Україні в соціальній сфері, та їх прямого впливу на тенденції розвитку місцевого самоврядування зумовлює необхідність у пошуку нетрадиційних ресурсів формування та актуалізації трансформаційного потенціалу місцевого розвитку, яким виступає налагоджена взаємодія органів місцевої влади з волонтерськими рухами в процесі реалізації соціальної роботи. Використовуючи різні аспекти формування вказаної взаємодії, враховуючи наявність внутрішнього і зовнішнього середовища системи місцевого самоврядування, спільного функціонування елементів цих середовищ, об'єднаних єдиною метою, сприятиме підвищенню ефективності і якості роботи всіх ланок органів публічної влади,

вдосконалення їх структури, організації і практичної діяльності, що є визначальним елементом загального процесу поліпшення якісних характеристик сучасного соціально- економічного розвитку країни.

У подальших розвідках буде здійснена розробка та обґрунтування дієвої моделі взаємодії органів місцевого самоврядування з волонтерськими рухами в процесі реалізації соціальної роботи з врахуванням суспільного запиту та потреб населення, функцій та повноважень органів місцевого самоврядування у сфері соціальної роботи, аналіз законодавчої бази, та ресурсів територіальних громад, а також, окреслення практичних інструментів запровадження найкращого досвіду бізнес структур.

Список літератури:

1. Афанасьев В.Г. Системность и общество. М.: Политиздат, 1980.
2. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навч. Посібник. Київ. Логос, 2003. 134 с.
3. Буасьє П. Первые годы Красного Креста. М. Международный комитет Красного Креста, 1994. 154 с.
4. Вайнола Р.Х. Капська А.Й., Комарова Н.М. Волонтерський рух в Україні: Тенденції розвитку. Київ. Академпрес, 1999. 112 с.
5. Винославська О.В., Бреусенко-Кузнєцов О.А., Зливков В.Л. Психологія / навч. посіб. 2-е вид. переобл. і доповн. Київ. ІНКОС, 2009. 390 с.
6. Голованова Т.П., Ю. А. Гапон. Волонтерство в соціальній роботі як феномен цивілізованого суспільства. Запоріжжя, 1996. 134 с.
7. Дружченко Т., О.Главник, Н.Романова. Волонтерство в соціальній роботі навч.посібник. Київ. Главник, 2006. 126 с.
8. Економічна енциклопедія. У трьох томах. Т. 1. / Редкол. С.В. Мочерний. Київ. Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.
9. Заверико Н.В. Основи управління діяльністю волонтерів: посібник для керівників волонтерських груп та програм. Запоріжжя, 2004. 25 с.
10. Закономірності та тенденції розвитку місцевого самоврядування: комплементарний підхід: монографія. В.С.Колтун. НАДУ. Київ. «Фелікс», 2015. 368 с.
11. Закон України Про волонтерську діяльність від 19.04.2011 № 3236-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
12. Иванова А.С. Добровольческий труд: сущность, функции, специфика. 2005. № 5. С. 15–22.
13. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016–2020. Київ. Vaite, 2016. 280 с.
14. Карлова В.В. Державне регулювання духовного розвитку суспільства: синергетичний підхід. Реформування системи державного управління та державної служби: теорія і практика. Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (8 квіт. 2011 р). НАН України. Львів, 2011.
15. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку. Кіндзерський Ю.В. Якубовський М.М. Галиця І. О. НАН України. Ін-т економіки та прогнозування. Київ, 2009. 928 с.
16. Куйбіда В.С. Проблемні методи діяльності органів місцевого самоврядування: Монографія. Київ. МАУП. 2004. 432 с.
17. Кулініч О.І. Психологія управління. Кулініч О.І. Львів, 2007.
18. Лях Т.Л. Проблеми нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. 2012. С. 194.
19. Пермяков Ю.И. Некоторые аспекты добровольческой работы с детьми Москва. Ин-т сравнит. политологии РАН. 2003. С. 72–86.
20. Полехина Л.В. Волонтеры и волонтерское движение: Сборник реферативных материалов. Л.В. Полехина, В.А. Данович, М.А. Чернова. Днепропетровск, 1999. 128 с.

21. Кіндзерський Ю.В., Якубовський М.М., Галиця І.О. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку. НАН України. Ін-т економіки та прогнозування. Ктїв, 2009. 928 с.
22. Публікація «Загальнонаціональне дослідження «Волонтерство в Україні»». Ктїв, 2015. 32 с.
23. Решетников О.В. Организация добровольческой деятельности. Москва. «Фонд содействия образованию XXI века». 2005. С. 4.
24. Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие. Киев. МАУП, 2003. 368 с.
25. Ходорчук А.Я. Соціальна робота в Україні: теорія та практика. посібник для підвищення кваліфікації працівників соціальних служб для молоді. 4-а частина. Ктїв. ДЦССМ. 2003. 272 с.
26. Холостова Е.И. Технологии социальной работы. Е.И. Холостова. Москва. ИНФРА, 2001. 400 с.
27. Шибутани Т. Социальная психология: учеб. пособ. Ростов-на-Дону. Феникс, 2002. 544 с.
28. Шиндаулетова С.С. Проблемы правового регулирования волонтерской деятельности. Алматы. Фортесс, 2003. 44 с.

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СИСТЕМЫ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ С ВОЛОНТЕРСКИМИ ДВИЖЕНИЯМИ В ПРОЦЕССЕ РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ

В статье рассматривается специфика формирования эффективного взаимодействия органов местного самоуправления с волонтерскими движениями в свете Закона Украины «О волонтерской деятельности» в контексте реализации социальной работы на местном уровне. Доказано, что большинство волонтерских группировок образуется стихийно, как реакция на процессы в социальной среде и не ограничена заказом различных общественных организаций, которые выполняют определенные социальные функции, указанные в уставе о деятельности. Предложено понятие волонтерской группы, сформированной по диффузному принципу с коллегиальной функцией, которая является промежуточным звеном налаживания коммуникаций с органами власти с целью совместного обсуждения и принятия решений по социальной поддержке незащищенных категорий населения. Выявлено, что в деятельности волонтерских групп, сформированных по диффузному принципу с коллегиальной функцией, срабатывает эффект синергии, следствием которого является появление качественно новых источников развития, повышение эффективности деятельности местных органов власти в результате сочетания отдельных частей, элементов, факторов в единую систему за счет так называемого системного эффекта (эмерджентности).

Ключевые слова: система местного самоуправления, волонтерское движение, взаимодействие, социальная работа, эффективность органов публичного управления.

PRACTICAL ASPECTS OF SYSTEM FORMATION BETWEEN LOCAL LOCAL-GOVERNMENT AND VOLUNTEER MOVEMENTS IN THE PROCESS OF REALIZATION OF SOCIAL WORK

The article considers the specifics of effective interaction between local government and volunteer movements according to the Law of Ukraine "On Volunteer Activity" in the context of the implementation of social work at the level of the territorial community. It is proved that most volunteer groups occur spontaneously, as a reaction to processes in the social environment and is not limited to the order of various public organizations that perform certain social functions specified in the charter of activity. The concept of a volunteer group formed on the basis of a diffusion principle with a collegial function, which is an intermediate link in establishing communications with the authorities in order to jointly discuss and make decisions on social support for unprotected categories of the population. It is revealed that in the activity of volunteer groups, formed on the basis of the diffusion principle with a collegial function, the effect of synergy triggered and the result of which is the appearance of qualitatively new sources of development. The result of the combination of separate parts, elements and factors into a single system due to so-called systemic effect (emergence) is increasing the efficiency of local government activities.

Key words: local government system, volunteer movement, interaction, social work, effectiveness of public administration.